

ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ СУДДІВ СУДДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Кравчук В. М., кандидат юридичних наук, доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

В конституційно-правовому статусі судді судів загальної юрисдикції правосуб'єктність проявляється через сукупність суб'єктивних прав і юридичних обов'язків судді, які суттєво відрізняються залежно від статусу самого суду, а також від посади судді та стажу перебування на даній посаді.

Аналізуючи правосуб'єктність суддів у судах загальної юрисдикції В. Федоренко визначає її як невід'ємний елемент правового статусу судді. Зокрема, на його думку, правосуб'єктність суддів у судах загальної юрисдикції – це здатність особи в установленому законодавством порядку набувати правовий статус судді суду загальної юрисдикції, тобто виступати носієм суб'єктивних прав і юридичних обов'язків судді [1, с. 67].

У контексті правосуб'єктності суддів судів загальної юрисдикції особливу зацікавленість викликають праці В. Єгорової, на думку якої правосуб'єктність суддів судів загальної юрисдикції – це здатність особи у встановленому законодавством порядку набувати правовий статус судді загальної юрисдикції, тобто виступати носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків судді [2, с. 206]. Керуючись наведеною дефініцією, В. Єгорова у змісті правосуб'єктності суддів судів загальної юрисдикції виділяє соціальну, психофізіологічну, професійну, моральну компетентність. При нормативному визначенні дані властивості суб'єкта набувають характеру юридично значущих і складають структуру професійно важливих якостей суддів судів загальної юрисдикції [3, с. 10].

Конституційна правосуб'єктність суддів судів загальної юрисдикції – це здатність суддів судів загальної юрисдикції мати закріплені конституційно-правовими нормами суб'єктивні права та суб'єктивні обов'язки, а також здатність своїми діями набувати та реалізовувати права, створювати для себе

або інших суб'єктів обов'язки та здатність суддів нести за порушення правових норм відповідальність. Тобто, зміст цього поняття становлять конституційна правоздатність (виражається у системі конституційних прав і обов'язків суддів судів загальної юрисдикції) та конституційна дієздатність (потенційна спроможність суддів судів загальної юрисдикції реалізувати ці права і обов'язки). У свою чергу, складовою конституційної дієздатності виступає конституційна деліктоздатність суддів (здатність суддів судів загальної юрисдикції нести безпосередню юридичну відповідальність за порушення конституційно-правових норм). Конституційна правосуб'єктність є основним, базовим елементом конституційно-правового статусу суддів судів загальної юрисдикції. Саме вона зумовлює можливість суддів судів загальної юрисдикції бути учасником конституційних правовідносин та визначає обсяг їх прав та обов'язків.

Різновидами конституційної правосуб'єктності суддів судів загальної юрисдикції варто визнати загальну та спеціальну правосуб'єктність. Загальна – притаманна усім суддям та характеризується наявністю у них суб'єктивних прав, обов'язків та можливості їх використання і виконання, за загальними, спільними для всіх правилами (наприклад, процесуальна правосуб'єктність судді, тобто здатність виступати носієм судової влади має загальний характер і є характерною для всіх подібних суб'єктів права, що мають статус судді). Спеціальна – зумовлена додатковими можливостями судді, які впливають із її конституційно-правового статусу і набутими ним внаслідок його волі, яка, у свою чергу, є основою конституційної правосуб'єктності і полягає у здатності судді цілеспрямовано впливати на зовнішні чинники (наприклад, така правосуб'єктність обумовлюється наявністю у судді певних дозволів, що дають їй можливість збільшувати обсяг його прав та обов'язків).

Варто зауважити, що моментом виникнення конституційної правосуб'єктності судді є прийняття суддею присяги, а саме – складення присяги під час урочистої церемонії у присутності Президента України (ч. 2 ст. 55 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») [4].

Конституційна дієздатність виникає одночасно із конституційною правоздатністю – в момент складення присяги, їх обсяг залежить від певних факторів та умов. Вони є динамічними величинами (наприклад, обсяг конституційної правосуб'єктності судді залежить від зайняття суддею адміністративної посади тощо). Крім того, обсяг конституційної правоздатності та система так званих можливостей реалізовувати права та обов'язки (конституційна дієздатність) залежить й від ряду інших факторів та умов зовнішнього (обумовлених легальними вимогами та приписами) і внутрішнього (обумовлених нормами процесуальних документів у процесі вирішення конкретного правового спору) характеру – мета, завдання, функції, внутрішня структура та будова суду, порядок та спосіб його утворення, реорганізації та ліквідації, форми і методи діяльності тощо.

Отже, саме наявність тих чи інших факторів і умов внутрішнього та зовнішнього характеру зумовлюють особливості конституційної правосуб'єктності та конституційно-правового статусу суддів судів загальної юрисдикції.

Список використаних джерел:

1. Федоренко В.Л. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 3. – С. 63-69.
2. Єгорова В.С. Щодо правосуб'єктності суддів судів загальної юрисдикції // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 37. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. – С. 206-212.
3. Єгорова В.С. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2008. – 20 с.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 55/1. – ст. 1900.